

MUMS LATVIJĀ VAJADZĒTU NĀKT KOPĀ – ZEMNIEKIEM KOPĀ AR PĀRSTRĀDĀTĀJIEM, JO PIENA APJOMI, LAI NONĀKTU PASAULES TIRGŪ, KĻŪST AIZVIEN LIELĀKI, UN VIENS TE NAV CĪNĪTĀJS.

Tāpat aizvien lielāka nozīme būs datu uzskaitēi un tālākizmantotānai saimniecību darbā. "Jāsaprot – lai apmierinātu pieaugošo vajadzību pēc piena un piena produktiem, nākotnē būs nepieciešami uzlaboti tehnoloģiskie risinājumi," uzsver LLKC lopkopības nodaļas vadītāja Silvija Dreijere. Digitālā piena lopkopība piedāvā ar mazāku darbaspēka patēriņu saražot kvalitatīvāku pienu lielākos apjomos. Tāpat saimniekiem jāizmanto visas tās iespējas, ko piedāvā internets un mākslīgais intelekts. Piemēram, Somijā darbojas datorizēta programma, kas visus pakalpojumus aptver vienā sistēmā, ļaujot optimizēt ikdienas darbus. Tāpat darbojas programma, kas pārzina visaptverošu mākslīgās apsēklošanas ainu un ļauj samazināt kļūdu daudzumu šajā jomā. Somijā liela daļa saimniecību izmanto datorizētas sistēmas, kas attiecas uz govju barošanu un slaukšanu. *Mtech Digital Solutions* vecākais speciālists *Juho Kyntaja* zina teikt, ka vairāk nekā pusi slaucamo govju Somijā slauc roboti, tāpēc datiem ir ļoti liela nozīme. Prakse rāda, ka saimniecībās aizvien vairāk tiek izmantoti dažādi sensori, kuru nozīme tikai pieaugs.

"Datu kopumu pilnvērtīga izmantošana ir veids, kā mums palikt šajā ekonomiskajā situācijā kā ražojošām saimniecībām un ilgtspējīgām ražošanas vienībām," uzsver S. Dreijere. LLKC šoruden veica anketēšanu, lai noskaidrotu piena lopkopības lauksaimnieku vēlmes un ieceres. Tā parādīja, ka piena lopkopībā strādājošie ir cienījamā

vecumā ar krietnu dzīves piereizi – 65% ir 41–65 gadu vecumā, bet 14% ir pensijas vecumā. Jauno lauksaimnieku skaits piecē, bet aptaujā tikai 1% izrādīja interesi par digitālajiem rīkiem. S. Dreijere zina teikt, ka tikai daļa izmanto kādas sistēmas, bet lielākā daļa piena lopkopēju pagaidām strādā intuitīvi pēc pierakstiem, kas veikti burtnīcās vai uz tāfelēm. Vēl daļa izmanto Lauksaimniecības datu centra vai Lauku atbalsta dienesta datus vai arī pielāgotas programmas, kas pārraudzības datus pārvērš ekselī strukturētā veidā ar iespēju veikt analīzi. Dažas saimniecības lieto arī ASV programmas un citas. Lai veicinātu dzīvnieku labturības prasību ievērošanu, LLKC sācis realizēt projektu *Efektīvs vides un dzīvnieku labturības saimniecību monitorings*. Tas būšot reāls palīgs piensaimniekiem ikdienas darbā un nākotnē atvieglot darbu CO₂ emisiju aprēķināšanai. Sadarbībā ar LLU šo programmu varētu sasaistīt ar programmu *Mans lauks*, kas darbojas augkopības jomā.

Mudina kooperēties

Lai celtu efektivitāti un kopīgi pārvarētu izaicinājumus, Latvijas Holšteinas šķirnes lopu audzētāju asociācijas valdes priekšsēdētājs, kooperatīva *Piena loģistika* pārstāvis Jānis Grasbergs mudina zemniekus kooperēties un sadarboties. Sekojot līdzi piena iepirkuma cenām, redzams, ka vienubrīd Latvija bija pietuvojusies vidējai ES piena iepirkuma cenai, bet pašlaik atkal atpaliek no Lietuvas un Igaunijas. Zemnieka ienākumi būs tas svarīgais faktors, vai piena

lopkopība attīstīsies vai tomēr ne. Grasbergs zina teikt, ka piena nozarē Latvijā kooperēšanās pakāpe ir tuvu 20%, kamēr Īrijā un Somijā virs 80%. Tas nozīmē, ka vēl ir lielas iespējas sadarboties un attīstīties. Viņš redz, ka ejam Īrijas virzienā, lai pārstrāde būtu efektīva un zemnieku saražotais piens būtu ar mazāku CO₂ pēdas nospiedumu. Latvijā ik dienas saražojam 2,5 tūkstošus tonnu piena, no tā kooperācijā – ap 500–550 t dienā. Šābrīža tirgū spēlētāji kļūst aizvien lielāki, un ar šādu apjomu būtu ļoti grūti konkurēt, jo Lietuvā, piemēram, kooperatīvi saražo ap 2 tūkstošiem tonnu piena dienā, bet Polijā – pat 7 tūkstošus tonnu.

Grasbergs mudina kooperēties, iesaistot piena pārstrādi un izplatīšanu. Šāds piemērs top Igaunijā, kur esošs kooperatīvs ar vairākiem mazākiem pārstrādes uzņēmumiem veido lielu pārstrādes rūpnīcu, lai ietu tirgū, un šim projektam kā investors pievienojas produkcijas pārdevējs. Mums Latvijā vajadzētu nākt kopā – zemniekiem kopā ar pārstrādātājiem, jo piena apjomi, lai nonāktu pasaules tirgū, kļūst aizvien lielāki un viens to nevar izdarīt, uzsver piensaimnieks. Tieši Īrija ir piemērs, kas ļautu ražot daudz piena, un patērētājs iegūtu produktus par konkurētspējīgu cenu, kā arī veicinātu eksporta pieaugumu.

Ja vēlamies saglabāt saimniecības esošajā struktūrā, lauku ainavu un govju ganībās, jārūpējas par atalgojuma palielināšanu

un efektivitāti. "Jāsaglabā to, kas mums ir. Saimniecību ātrums, kas iziet no šīs nozares, ir pārāk straujš, un 2050. gads var izrādīties pārāk drūms. Tāpēc pie viena galda jāapsēžas zemniekiem, kooperatīviem un pārstrādātājiem, lai mēs ietu Īrijas virzienā," uzskata Grasbergs.

Kādas ir prognozes?

Ilgttermiņa optimistiskais scenārijs līdz 2030. gadam liecina, ka piena ražošana ES pieaugs par 21%, sasniedzot 199 miljonus tonnu gadā. Pamatojums – pasaulē iedzīvotāju skaits palielināsies par 11% – līdz 8,6 miljardiem, tādējādi pieaugs vajadzība pēc pārtikas, tostarp piena produktiem. Prognozes liecina, ka pieaugs piena patēriņš un viens cilvēks patērēs ap 131 kg piena gadā. Pārdoto produktu apjoms varētu pieaugt par 22%, savukārt slaucamo govju skaits var sarukt par 3,7%, pieaugot produktivitātei.

2030. gadā piena pārprodukcija varētu skart ES, ASV un Jaunzēlandi, taču skaidrs, ka situāciju var ietekmēt gan vides jautājumi, gan dzīvnieku labturība un Ukrainas kara ietekme. IFCN pētniece Doroteja Bolinga saredz, ka daudz un dažādu faktoru var atstāt ietekmi uz piena ražošanu un tā vietā, lai piena ražošana pieaugtu, iespējams, tā pat var samazināties. To viņa dēvē par tā saukto jauno normālo piensaimniecību, tāpēc lēmumi nozarē būs jāpieņem ātri un pārdomāti. **a**

SIA «Jēkabpils piena kombināts»

**PĒRK PIENU
no ražotājiem**

**Konkurētspējīga iepirkuma cena
un regulāra apmaksa.**

**Mob. tālr. 22000709, 22031117, 26594454;
e-pasts: jekabpilspk@inbox.lv**